

Pensioen

voor
dummies®

2e editie

**Erik Beckers
Robert Collignon**

BBNC
uitgevers

Amersfoort, 2017

Inhoud in vogelvlucht

Inleiding	1
Deel 1: Wat is pensioen?	7
HOOFDSTUK 1: Waarom en wanneer pensioen	9
HOOFDSTUK 2: Pensioen via de overheid	25
HOOFDSTUK 3: Pensioen via de werkgever	37
HOOFDSTUK 4: Pensioen via... jezelf!	69
Deel 2: Het werkgeverspensioen	81
HOOFDSTUK 5: Inspraak en zeggenschap	83
HOOFDSTUK 6: Communicatie over het werkgeverspensioen	95
HOOFDSTUK 7: Premie, kosten en inleg	119
HOOFDSTUK 8: De waarde van je pensioen	137
HOOFDSTUK 9: De bescherming van je pensioen	153
Deel 3: Heb ik genoeg pensioen?	165
HOOFDSTUK 10: Hoeveel pensioen je nodig hebt	167
HOOFDSTUK 11: Hoeveel pensioen je hebt	181
HOOFDSTUK 12: Hoe je pensioen aanvult	195
Deel 4: Mijn pensioen na ziekte, overlijden en scheiden	213
HOOFDSTUK 13: Pensioen en ziekte	215
HOOFDSTUK 14: Pensioen en overlijden	239
HOOFDSTUK 15: Pensioen en scheiden	257
Deel 5: Wat te doen bij...?	273
HOOFDSTUK 16: Wijzigingen in je persoonlijke situatie	275
HOOFDSTUK 17: Wijzigingen in je werksituatie	285
HOOFDSTUK 18: Eigen bedrijf en pensioen	303
HOOFDSTUK 19: Als je richting je pensioen gaat	311
HOOFDSTUK 20: Zoekgeraakte pensioenen	325
HOOFDSTUK 21: Klachten over jouw pensioen	339
Deel 6: Het deel van de tientallen	347
HOOFDSTUK 22: Tien onderhandeltips voor werknemers	349
HOOFDSTUK 23: Tien tips hoe je een goede adviseur selecteert	357
HOOFDSTUK 24: Tien tips om van je pensioen te genieten	365

Deel 7: Bijlagen	371
BIJLAGE A: Bestuursmodellen	373
BIJLAGE B: Verschillen tussen pensioenuitvoerders	374
BIJLAGE C: Checklist advies voor werkgeverspensioen	377
BIJLAGE D: Toeslaglabel	380
BIJLAGE E: Nuttige websites	382
Index	383

Inleiding

Een goede kans dat het grootste deel van jouw vermogen vastzit in pensioen, waarvoor je ook nog eens ruim één dag per week werkt. Pensioen is, na je loon, de op één na kostbaarste arbeidsvoorwaarde. Toch weten veel Nederlanders niet hoe hun pensioenregeling in elkaar zit. Of hoeveel pensioen ze hebben of gaan krijgen. Leden van ondernemingsraden en werkgevers beseffen vaak niet hoe kan worden omgegaan met veranderingen in behoeften. Of met wijzigende wet- en regelgeving. Een tijd terug was er een onderzoek waaruit bleek dat het bestuderen van je pensioen net zo wordt ervaren als naar de tandarts gaan; je weet dat het moet, maar liever stel je het uit tot later. Trouwens, de meerderheid van de mensen gaf aan liever naar de tandarts te gaan, dan de pensioenregeling te lezen!

Het feit dat jij dit boek oppakt, geeft aan dat je al de belangrijkste eerste stap zet; je wilt meer leren over pensioen. Het is dan goed te weten dat dit boek voor een groot deel een werk- en naslagboek is. We nemen je stap voor stap mee in de pensioenwereld, maar je kunt ook de voor jou belangrijke onderwerpen nalezen en andere hoofdstukken overslaan. We geven je regelmatig tips en verwijzen naar handige internetsites of rekenmodellen. Je gaat jouw eigen pensioensituatie beter begrijpen en verbeteren. Na het lezen van dit boek, ben je in staat zelf conclusies te trekken en keuzes te maken. Vaak is een goed advies inwinnen belangrijk, maar we geven je voldoende bagage mee om op niveau mee te praten. We werken samen aan een betere financiële toekomst.

We schrijven dit toegankelijke boek omdat een dergelijk boek er nog niet is. Er zijn wel veel pensioencursussen en -boeken voor specialisten. Ook bestaan boeken met verhalen over pensionering en ouderdom. Maar een 'Voor Dummies'-boek met de ambitie om pensioen voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk te maken, uitgebreid en objectief, dat was er nog niet.

Of je nu (ex-)werknemer, gepensioneerde, ondernemer, dga (directeurgroootaandeelhouder), lid van een ondernemingsraad of werkgever bent; door pensioen beter te begrijpen krijg je meer grip op uitgaven, inkomsten en risico's in je leven.

Over dit boek

In dit boek beginnen we met het uitleggen van het begrip pensioen. Wat is pensioen precies, hoeveel en waarom sparen we voor ons pensioen? We geven een aantal voorbeeldberekeningen en lichten het Nederlandse pensioenstelsel toe.

Het boek beschrijft de verschillende pensioensystemen en spelers waar je in de pensioenmarkt mee te maken kunt krijgen. Je weet dan wat je wel en niet kunt verwachten en wat het beste aansluit op jouw wensen en situatie. We gebruiken schema's en overzichten, om je eigen situatie in kaart te brengen en om makkelijker keuzes te maken. Verder geven we aan wat je kunt doen met de informatie die je van je pensioenuitvoerder krijgt.

Een kwestie die altijd boven komt is: Heb ik genoeg pensioen? We gaan daar op in via een aantal vragen: Hoeveel pensioen heb je nodig? Hoeveel pensioen heb je? En als je dan concludeert dat je te weinig pensioen hebt, is de laatste vraag logischerwijze: Wat zijn de mogelijkheden om je pensioen aan te vullen?

Pensioen is meer dan alleen sparen of beleggen voor later. Er bestaan risico's die je pensioen bedreigen en keuzes die je moet of mag maken. De belangrijkste situaties komen in dit boek aan de orde.

Net als bij de ANWB is er ook een deel 'Wat te doen bij...?' Misschien is dit wel het meest praktische deel, want wellicht zit je zelf in een situatie waarin je concrete vragen hebt. Voor verschillende situaties wordt uitgelegd wat de mogelijkheden en gevolgen zijn. En concludeer je dat jouw huidige pensioen er slecht voor staat door de schuld van anderen? Dan is er zelfs een hoofdstuk dat je helpt bij het indienen van klachten.

Wij sluiten af met het deel van de tientallen. Het laatste hoofdstuk is voor ons allemaal; tien tips om van ons pensioen te genieten. Want daar doen we het allemaal voor: een financieel onbezorgde en prettige oude dag.

Voor wie is deze Voor Dummies geschreven?

We veronderstellen dat je een van de volgende personen bent:

- » **Je gaat binnenkort met pensioen.** Je wilt ongetwijfeld weten hoe je financiën er in de toekomst uit gaan zien. Maar misschien wil je ook kijken of het mogelijk (of noodzakelijk) is om nog even fors bij te sparen voor je pensioen. Lees vooral de hoofdstukken 7, 8, 16, 17, 19 en 20 en deel 3 aandachtig door.
- » **Je bent lid van de ondernemingsraad.** In dat geval word je verondersteld algemene pensioenkennis te hebben. Immers, je kunt advies uitbrengen over of instemmen met een wijzing van het pensioen binnen jouw organisatie. Voor jouw rol zijn deel 2 en de hoofdstukken 16, 17, 19 en 21 extra belangrijk.
- » **Je bent (ex-)werknemer.** In dat geval kun je het beste bij hoofdstuk 1 beginnen. Als een aantal onderdelen al bekend zijn, dan kun je die natuurlijk overslaan. Maar in bijna alle hoofdstukken lees je wel iets dat bruikbaar voor je is.
- » **Je bent dga, ondernemer of freelancer.** We kunnen ons voorstellen dat je dan veel pensioenvragen hebt. Immers, je hebt geen werkgever die voor jou iets regelt. Dat brengt ook voordelen met zich mee: vrijheid! Als dga, ondernemer of freelancer zijn in ieder geval hoofdstukken 2 en 4, deel 3 en 4, en hoofdstuk 18 relevant om te lezen.
- » **Je bent gepensioneerd.** In dat geval is het natuurlijk goed om te begrijpen waar je jouw welverdiende pensioen aan te danken hebt. Dan zijn veel teksten uit dit boek interessant, zoals hoofdstukken 8, 9, 14, 15, 20 en 21. Met de andere onderwerpen help je wellicht je kinderen aan een betere financiële toekomst.
- » **Je bent werkgever of HR-manager.** Een aantal werknemers heeft vragen over hun pensioenvoorziening. En ook jij hebt daar wellicht vragen over. Nuttig zijn dan in ieder geval deel 2, deel 4 en het meeste van deel 5. Je vindt dit boek zeker behulpzaam. En daarom ook een aanrader voor je personeel!
- » **Je bent financieel planner, pensioenadviseur, vermogensbeheerder of accountant.** Doe je voordeel met dit boek! Als jouw klanten dit boek gelezen hebben dan begrijpen ze jouw toegevoegde waarde een stuk beter. Je kunt ook een beter advies geven doordat je klanten een beter beeld hebben bij wat ze willen en wat ze nodig hebben. Ze hebben dan ook bewust voor jou gekozen! In dit boek wordt de adviseur alleen besproken vanuit de ogen van de klant.

- » **Je werkt voor een pensioenuitvoerder.** Natuurlijk begrijp je alles over pensioen. Eigenlijk heb je dit boek dan ook niet nodig. Maar we hopen dat dit boek inzichten geeft om in je eigen praktijk de klantcommunicatie nog eenvoudiger, toegankelijker en plezieriger te maken. Ons advies: lees het hele boek aandachtig door en laat je inspireren.
- » **Je werkt als beleidsmaker bij de overheid.** Van jou moeten we het hebben in de toekomst! Help ons de pensioenpotten van Nederlanders te optimaliseren en beschermen. Na het lezen van dit boek begrijp je meer van de moeilijke materie achter het pensioenstelsel en doe je ongetwijfeld inspiratie op. Vind je onze uitleg over inspraak of de verschillende pensioensystemen moeilijk leesbaar? Of een ander onderdeel, zoals ziekte, overlijden en scheiden? Bekijk dan samen met ons of de regelgeving eenvoudiger kan. Bijvoorbeeld door keuzes te schrappen of standaardregels te wijzigen. Wij hebben daar ideeën genoeg over opgedaan tijdens het schrijven van dit boek, mede dankzij onze honderd tegenlezers!

Wat je kunt overslaan

Zo nu en dan geven we aan dat je verder kunt bladeren, bijvoorbeeld als een hele specifieke situatie niet op jou van toepassing is. Soms wordt er in het boek een zijsprongetje gemaakt om een anekdote te vertellen of een voorbeeld te geven. Dit zou je ook kunnen overslaan.

Als we zo'n zijsprongetje maken, dan staat die tekst in dit lettertype in een kader.

Indeling van het boek

Pensioen voor Dummies is verdeeld in zes delen, die wij hier kort toelichten.

Deel 1: Wat is pensioen?

In deel 1 behandelen we de basis van pensioen. We geven aan wat het nut van pensioen is, waar pensioen oorspronkelijk vandaan komt en wanneer je met pensioen te maken krijgt. Het Nederlandse pensioenstelsel wordt toegelicht. Als laatste wordt ingegaan op de diverse mogelijkheden voor pensioenopbouw zonder werkgever.

Deel 2: Het werkgeverspensioen

Deel 2 richt zich bijna helemaal op het werkgeverspensioen. Je wordt geholpen met het beter begrijpen van brieven en andere communicatie van jouw pensioenuitvoerder en werkgever over pensioen. Je leest hoe jouw pensioenpot wordt gevuld en wat de waarde ervan is. Ook delen we een aantal tips, waarmee je beter keuzes kunt maken voor je pensioen. Als laatste wordt aandacht gegeven aan wat is geregeld voor jouw pensioen als je werkgever of pensioenuitvoerder failliet gaat.

Deel 3: Heb ik genoeg pensioen?

Natuurlijk de belangrijkste vraag voor veel mensen. De vraag wordt besproken in drie stappen. Eerst prik je een datum waarop je definitief wenst te stoppen met werken, om van je pensioen te gaan genieten. Daarna helpen we je te bepalen hoeveel pensioen je nodig hebt. Vervolgens hoe je voor jouw eigen situatie berekent hoeveel pensioen je hebt. Daarna bieden wij een keuzehulp aan bij het bepalen van oplossingen om je pensioensituatie te verbeteren.

Deel 4: Pensioen bij ziekte, overlijden, en scheiden

Hoewel de waarde van pensioen niet altijd is gegarandeerd, één zekerheid hebben we allemaal in het leven: ooit gaan we dood. De meeste pensioenregelingen bieden bescherming tegen het financiële risico van overlijden. De wijze waarop jij en je nabestaanden worden beschermd verschilt enorm. In dit deel zetten wij alle vormen op een rij. Dit deel sluit af met een uitgebreide uitleg over de gevolgen van scheiden voor je pensioen.

Deel 5: Wat te doen bij...?

Dit deel is het meest praktische onderdeel van het boek. Er wordt namelijk op basis van heel concrete situaties besproken waar je op moet letten en wat belangrijke keuzes kunnen zijn. Denk aan verlof, werkloosheid, samenwonen, emigreren en zwangerschap.

Deel 6: Het deel van de tientallen

Het deel van de tientallen is een vast onderdeel van de *Voor Dummies*-reeks. In dit deel worden tips gegeven waarmee je je voordeel kunt doen. We eindigen dit deel met de belangrijkste: tien tips om van je pensioen te genieten!

De pictogrammen

In de kantlijn plaatsen wij regelmatig kleine tekeningen naast alinea's. Deze pictogrammen hebben de volgende betekenis:

TIP

Dit pictogram wordt gebruikt, je raadt het al, wanneer de bijbehorende alinea een handige tip bevat.

BELANGRIJK

Dit pictogram staat vaak bij een alinea waarin informatie uit een of meer voorgaande alinea's nog eens bondig wordt samengevat of waar we later nog op terugkomen.

PAS OP

Dit pictogram verschijnt naast een alinea waarin we bijvoorbeeld veel voorkomende fouten uitleggen.

TECHNISCHE
INFO

Dit pictogram betekent dat de informatie een verhaal of juridische uitleg betreft of dat een berekening wordt toegelicht. Deze informatie is nuttig om de achtergronden goed te begrijpen, maar is niet nodig om de rode draad vast te houden.

Waar begin je?

Na deze korte introductie kun je overal beginnen. Wil je gestructureerd je pensioenkennis opbouwen? Begin dan gewoon bij hoofdstuk 1.

1

Wat is pensioen?